

ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARIDA INTEGRATIV YONDASHUVNING AHAMIYATI

Mirzaraximova Xilola Raimovna

*O'zbekistan Respublikasi Ichki ishlar vazirligining 2-sonli Toshkent akademik liseyi
ona tili va adabiyot fan o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ona tili va adabiyotni o'qitishda integrativ yondashuvni joriy etishning afzalliklari to'g'risida maqola. Maqolada turli mavzular va ko'nikmalarni o'zlashtirish orqali talabalar o'z bilim bazasini boyitishi, tahliliy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini oshirishi mumkinligi tushuntiriladi. Va nihoyat, maqolada integral yondashuv talabalarga 21-asr ishchi kuchida zarur bo'lgan muhim aloqa va raqamli savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi, deb ta'kidlanadi. Dars rejasiga raqamli texnologiyalarni kiritish orqali talabalar o'zlarining muloqotlari va ijodlarini qo'llab-quvvatlash uchun turli xil ommaviy axborot vositalarini yaxshiroq tushunishlari va ulardan foydalanishlari mumkin. Umuman olganda, maqolada integrativ yondashuv ona tili va adabiyot darslarini har tomonlama va chuqur tushunishni rivojlantirish uchun kuchli vosita ekanligi ta'kidlanadi.*

Kalit so'zlar: *integratsiya, integral yondashuv, usul, tadqiqot, Fanlararo aloqa, yangi texnologiyalar*

Аннотация: *статья о преимуществах внедрения интегративного подхода в преподавании родного языка и литературы. В статье объясняется, что, овладевая различными предметами и навыками, учащиеся могут обогатить свою базу знаний и улучшить свои навыки аналитического и критического мышления. Наконец, в статье утверждается, что интегрированный подход может помочь студентам развить важные навыки общения и цифровой грамотности, необходимые рабочей силе 21 века. Включив цифровые технологии в план урока, учащиеся могут лучше понимать и использовать различные средства массовой информации для поддержки своего общения и творчества. В целом, в статье подчеркивается, что интегративный подход является мощным инструментом для развития всестороннего и глубокого понимания уроков родного языка и литературы.*

Ключевые слова: *интеграция, интегральный подход, метод, исследования, междисциплинарная коммуникация, новые технологии*

Abstract: *The article is about the advantages of implementing an integrative approach in teaching native language and literature. The article explains that by mastering various subjects and skills, students can enrich their knowledge base and improve their analytical and critical thinking skills. Finally, the article argues that an integrated approach can help students develop important communication and digital literacy skills needed by the 21st century workforce. By incorporating digital technologies into the lesson plan, students can better understand and use various media to support their communication and creativity. In general, the article emphasizes that the integrative approach is a powerful*

tool for developing a comprehensive and in-depth understanding of native language and literature lessons.

Keywords: *integration, integral approach, method, research, interdisciplinary communication, new technologies*

KIRISH

Keyingi yillarda ta'limda integrativ yondashuv jarayonlari bo'yicha ko'plab tadqiqotlar olib borildi. Ona tili va adabiyot darslarini integrativ o'qitish samaradorligi va ushbu jarayonga xos ta'lim usullarini ishlab chiqish kabi masalalar ham o'zaro bog'liq edi. Xususan, A. G'ulomov, H. Ne matov, B. Ziyomhammadov, B. In Abdullayeva kabi olimlarning ishlari, ona tili va adabiyot ta'limida fanlararo integratsiyaning o'rnini to'g'risida qimmatli fikrlar mavjud. Til ta'limiga integrativ yondashuv bo'lsa, U. Musayev, D. ma'lumotlarni yollandyeva kabi o'qituvchilarning ilmiy izlanishlaridan ham olish mumkin. Xususan, K. Mavlonovning "ona tili darslarini badiiy matn orqali adabiyot darslari bilan integratsiyalash masalalari" mavzusidagi tadqiqotlari alohida ahamiyatga ega.

Inson shaxsini har tomonlama kamol toptirish, o'z sabb kelayotgan yosh avlodga umuminsoniy va milliy qadri-yatlarga hurmat tuyg'ularini singdirishda milliy tilga, o'z xalqining an'alariga iftixor tuyg'ularini toptirishda ona tilining o'rnini beqiyosdir.

Ayni paytda ona tili ta'limi oldiga qo'yilgan talab o'quvchi shaxsini fikrlashga, o'z g'alar fikrini anglashga va shu fikr maxsulini og'zaki va yozma shaklda savodli bayon qila olishga ya'ni kommunikativ savodxonlikni rivojlantirishga o'rgatishdan iboratdir. Shundan kelib chiqqan holda ona tili ta'limi ijtimoiy jihatdan shakllangan, mustaqil fikrlay oladigan, nutq va muloqot madaniyati rivojlangan savodxon ma'naviy barkamol, milliy istiqloq g'oyalari gadoqatli shaxsni kamol toptirishdek buyuk vazifani ado etish ona tili va adabiyot o'qituvchilarining zimmasiga katta mas'uliyat yuklamoqda.

Yuqoridagi omillardan xulosa shundan iboratki, o'qitish jarayonining metod va shakllari ta'lim mazmuni bilan belgilanadi. Ona tili metodlaridan biri integratsiya hisoblanadi. Ta'lim mazmunida ona tili fanini boshqa fanlar bilan aloqadorlikda o'qitish o'quvchini har tomonlama tasavvur qilish hamda tafakkur qobiliyatini o'stiradi. Integratsiyalash (fanlararo aloqadorlik) - o'qitishning bitta fanning tushuncha va harakat turlari bilan chegaralab qolmasdan, faoliyatni umumlash tirgan turlariga chiqishga imkon beradi, ya'ni muammoli yondashuv hamda o'quv va ilmiy izlanishlar uchun sharoit yaratib beradi. Til borliqni anglash vositasi sifatida fanlararo bog'lanishni amalga oshirishda muhim va hal qiluvchi omil hisoblanadi. Integratsiyalashgan dars natijalari o'quvchilarning ijodiy fanlari rivojida namoyon bo'ladi. Fanlararo integratsiya- bir necha o'quv predmetning bir-biriga taalluqli sohalarini ko'rsatish emas, balki integratsiyalab o'qitish orqali o'quvchilarga atrofimizdagi dunyoning yaxlitli haqida tasavvur berishdir. Olimlarning ta'kidlashicha integratsiya o'quvchi dunyoqarashini shakllantirishni te-zlashtiradi.

O'quvchilarning ma'naviy olamini boyitish, ularni yaxshi niyatli, insoniy fazilatlar egasi qilib tarbiyalashda adabiyot fani bilan ona tili mashg'ulotlari o'rtasidagi uyg'unlikni tashkil etishning ahamiyati kattadir. Ona tili va adabiyot fanlarining uyg'unligi

o'quvchilarning qalbi, his-tuyg'ulariga ta'sir etib, yaxshi-yomonni farqlashga, voqea-xodisalarga o'z shaxsiy nuqtai nazaridan yondashishga, og'zaki va yozma nutqini o'stirishga xizmat qiladi.

Ona tili va adabiyot darslarida integrativ yondashuv har tomonlama va samarali ta'lim olish uchun juda muhim asosdir. Turli fanlar va ko'nikmalarni umumlashtirish orqali talabalarga kengroq bilimlar bazasi va kengroq ko'nikmalar to'plami taqdim etiladi. Ushbu yondashuv, ayniqsa, muloqotning murakkabligi va talab qilinadigan turli xil ko'nikmalar va elementlarni hisobga olgan holda, til va adabiyot darslarida dolzarbdir.

"Integratsiya" - bu ma'lum qismlar yoki elementlarning yonma-yon joylashishi, bir butunga aylanishi, yaxlitlanishi. "Integratsiya" tushunchasi Spenser tomonidan 18-asrdayoq tushuntirilgan.

Integratsiyani tafakkurning o'sishi omili sifatida ko'rib chiqsak, uni aloqa va ta'limning fanlararo shakllarini sintez qiladigan tarzda talqin qilish mumkin.

Integrativ yondashuvning muhim afzalliklaridan biri shundaki, u o'quvchilarga tushunchani, til va adabiyotdan foydalanishni yaxshiroq tushunishga imkon beradi. Dars rejasi adabiyot, tarix va ijtimoiy fanlarni o'qitish bilan bir qatorda talabalarga tilni shakllantirgan madaniyat va jamiyat haqida ma'lumot olish imkonini beradi. Bundan tashqari, turli matn va manbalarga tayanish o'quvchilar ongini turli nuqtai nazarlarga ochib beradi, bu esa ona tili va adabiyotning dolzarbligini chuqurroq va o'ziga xos tarzda tushunishga imkon beradi.

Integrativ yondashuvning yana bir muhim afzalligi shundaki, u talabalarning analitik va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini oshiradi. Texnologiya, tasviriy san'at, musiqa va she'riyatni o'zlashtirish orqali o'quvchilar turli xil vositalarga duch kelishadi, bu mavzularda paydo bo'ladigan g'oyalar va tushunchalar o'rtasida aloqalarni o'rnatishga yordam beradi. Ushbu usul, shuningdek, talabalarni ijodiy fikrlashga, muammolarni hal qilishga va murakkab savollarga umumlashtirilgan yondashuv bilan javob berishga undaydi.

Va nihoyat, til va adabiyot darslarida integral yondashuv talabalarga raqamli asr uchun muloqot ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Bugungi kunda raqamli texnologiyalardan foydalanish va tushunish samarali aloqa uchun juda muhimdir. Integrativ yondashuv o'quvchilarga raqamli ommaviy axborot vositalarining til va adabiyotdagi rolini tushunishga imkon beradi. Talabalar texnologiyadan tayoq sifatida texnologiyaga tayanmasdan, ularning muloqoti va ijodkorligini qo'llab-quvvatlaydigan usullarda foydalanishni o'rganadilar.

Xulosa qilib aytganda, ona tili va adabiyot darslarida integrativ yondashuv talabalarni o'zlashtirishni qo'llab-quvvatlash va ularni zamonaviy dunyo uchun tanqidiy ko'nikmalar bilan qurollantirishning juda samarali usuli hisoblanadi. Talabalar tez rivojlanayotgan dunyoda samarali muloqot qilish va tanqidiy fikrlash imkoniyatini yaratib, turli fan va ko'nikmalarni o'zlashtirish orqali o'z ona tili va adabiyoti haqida har tomonlama tushunchalarni rivojlantirishlari mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mavlonova, K. (2016). Ona tili darslarida badiiy matnning til xususiyatlarini integratsiyalash asosida o'rganish metodikasi. Mashhur-press.
2. Musayev, U. (2002). Integratsiya darajalari. Xalq ta'limi - №6
3. O'zbek tilining izohli lug'ati. (1981). M.: Русский язык.
4. Холикова, Н. (2020). Ўзбек мумтоз адабиётида хотин-қизлар образининг бадий тадрижи (Ширин образи мисолида). Academic research in educational sciences, (3).
5. Kholikova, N. D. (2020). The genesis and poetic evolution of character Shirin. Alisher Navoi and the XXI century.
6. Djokhongirovna, K. N. (2020). The period of national awakening in uzbek poetry echo of the treasure voice of the nation. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 24(6), 4045-4054.